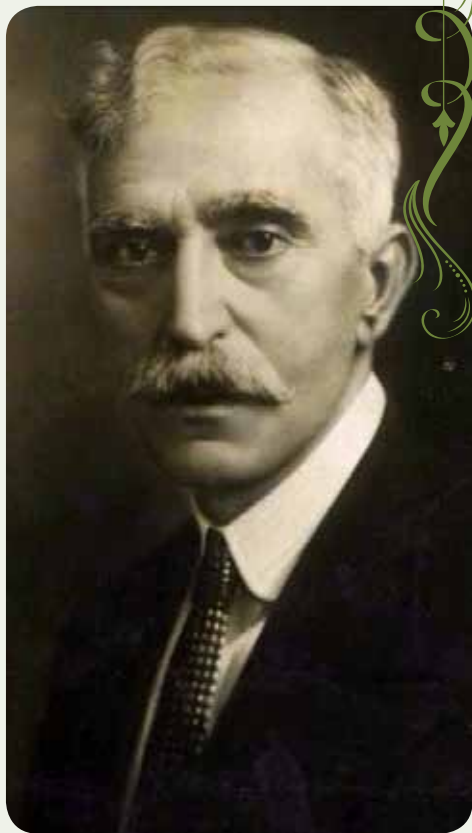

KATALUNIAKO AUZIA: Ibilbide historiko laburra (II)

Angel Larrea Beobide

Karlos II erregea 1700. urtean, ondorengo zuzen edo seme barik il zanean, Austriako Etxea edo Dinastia kolokan jarri zan. Azken mende bietan Espainiako Erresuma gobernatzen egon zan familiak ezin eban Koroa mantendu beste kandidatu edo autagai bat egoalako. Olan, asi zan “Ondorengotza Gerra” (1701-1714) deitua. Kataluniarentzat, konflikto au aurreko atalean komentau genduana baino askoz larriagoa gertatu zan. Izan be, Katalunia eta antxinako Aragoi Koroako gaine-tiko erresumak, Austriar Etxeko autagaiaren alde jarri ziran. Aurrean, indar arerioak Borbon Etxeko printze autagai frantsesaren alde jarri ziran, besteak beste onako oneek: ispaniar lurraldeak eta Frantziako erresuma. Gatazkaren azken asaltoa Bartzelona urian gertau zan, 1714ko urtean, eta garaipena Borbon familiako Felipe V errege barriarena izan zan. Bartzelonako setioa irailaren edo urri lenengoaren 11an amaitu zan. Urtero egun orretan, “Diada” edo Kataluniako Egun Nazionala ospatuten da, Rafael Casanova buruzagi kataluniarra omentzeko.

*F. Macià eta L. Companys, ERC-ren
sortzaileak 1931an.*

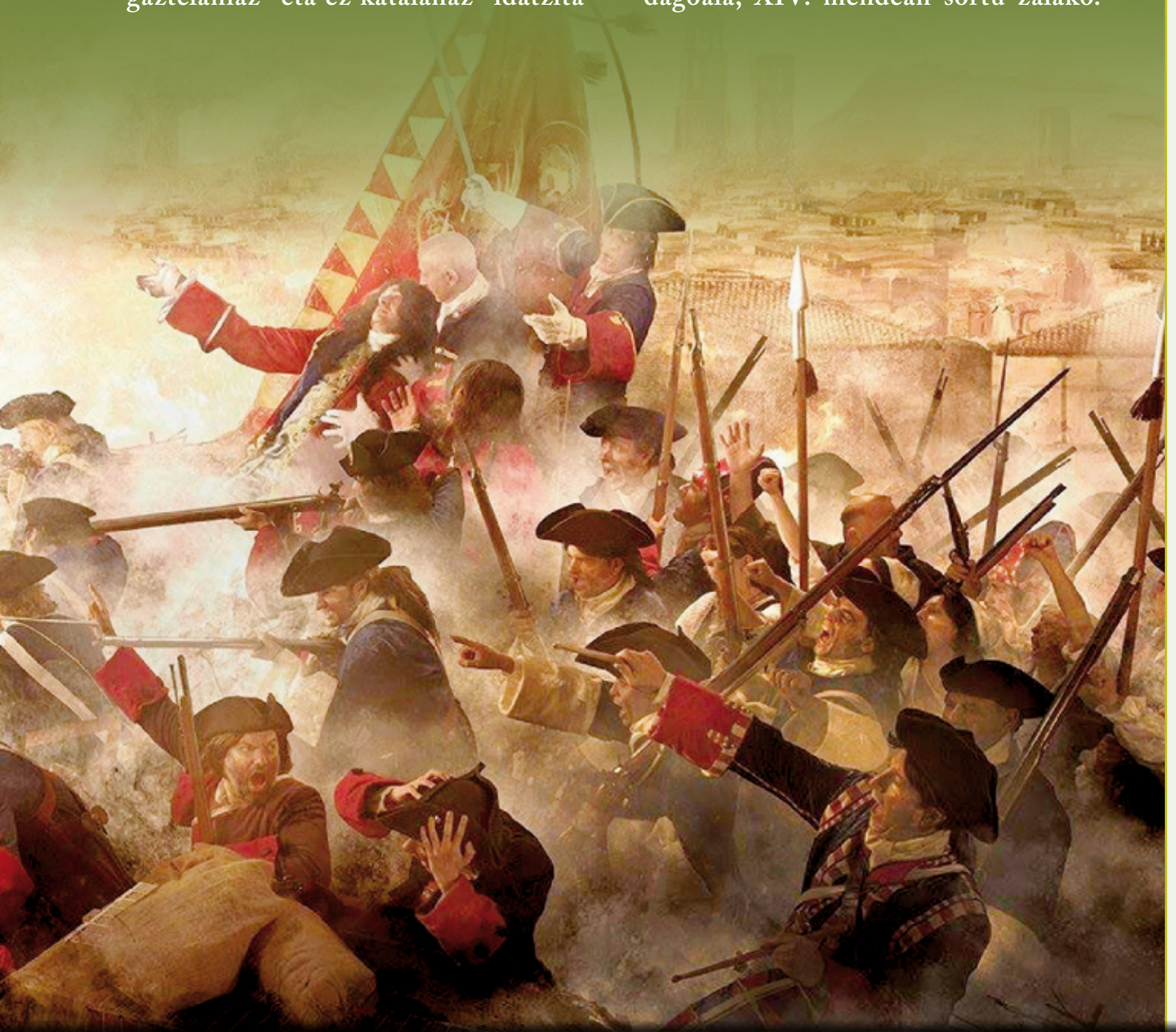

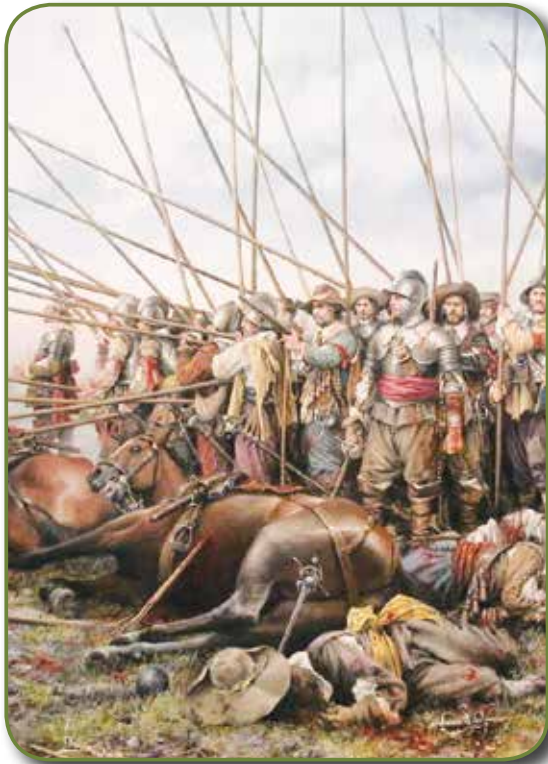
Porrotaren ondorio latzak bereala ikusi ziran: Bartzelonako etxeak ondatu egin ziran, bertako biztanleek euren eskuakaz etxe propioak austu bear izan ebezan irabazleek beartuta. Irabazleek ziudadela militarra eraigi eben (gaur, Ziudadela-ko Parkea da). Gotorlekua ez zan kendu Bartzelona moderna eraigi zan arte, 1859tik aurrera Ildefonso Cerdá arkitekto kataluniarraren Plana egiten asi arte. Plangintza orrek barriztu eban uria guztiz, Zabalgunean “Diagonal” edo “Rambla” izeneko kaleak sortuz (ikusi argazkian). Guzti au kataluniarren iniziatiba pribatutik finantziatu zan. Espainiar gobernuak ia ez eban dirurik ipini; oztopoak bai, ostera. Gerra irabazleek

beste gotorleku militar bat instalatu eban Montjuic-eko ganean, artilleria-gaz Bartzelona bonbardatzeko modukoa. Ori 1842ko eta 1843ko urteetan gertatu ziren, Espartero eta Prim jeneral liberalakaz. Baina neurririk gogorrenak 1716. urtean eldu ziran, gerrea amaitu eta urte bigarrean: Felipe V erregeak, errepresalia moduan, lurralde galtzaileetan bizi ziran guztien eskubide publikoen abolizioa dekretatu eban. Lege orreen bidez kataluniarren dokumentazio ofiziala gaztelaniaz -eta ez katalanaz- idatzita

agertu bear zan; eta Katalunian militar bat finkatu eban, erregearen konfiantzazko gizona, gobernadore karguz. Baina erregearen politika zentralizatzailea ez zan or amaitu. Gaztelako legeak jarri ziran bertakoen orde. Kataluniako unibertsidade geienak kendu egin ziran. Erakunde garrantzitsuak, Kataluniako Parlamentua eta bere Gobernuak, "Generalitat" deitua ere kendu egin ziran. Ezin da auztu Generalitateko presidentea Europako kargu politiko zarren artean dagoala, XIV. mendean sortu zalako.

Katalunia suminduta gelditu zan urrengo amarkadetan. Are geiago, kataluniarrak ia atzerritar edo kanpoztarrak balira moduan tratatuak izan ziran, Espainiar inperioko beste edozein biztanleren pare. ara emen kasu bat: kataluniarrek ezin eben komertziorik edo beste aktibidaderik egin kolonietan, Amerika deskubritu zantetik, 1492tik 1778ko urtera arte, Karlos IIIaren erregealdira arte. au da, ia 300 urtez egon ziran marjinetuta. XVIII. gizaldiaren azken amarkadetan asita, 1898ra arte Kuba, Puerto Rico eta Filipinak azken koloniak, galdu arte, kataluniarrek be izan eben aukera komertzioan egiteko eta ango lurraldeetan bizitzeko. Arlo sozio-ekonomikoan, aristokrazia kataluniarra be ia guztiz desagertu zan: batzuk erbestera joan ziran, exiliatuta, eta gaintekoek espainiar nobleziagaz bat egin eben. Beste alde batetik, burgesiak, klase sozial dinamikoa orduan, eta laborari ofiziodu-

nak aktibidade ekonomiko andia egin eben XVIII mendearen amaieran asita eta XIX. mendean zear. Garaiotan Katalunia Europa mediterraneoaren leen gizarte industriala biurtu zan. Transformazino edo aldaketa orretan ezin da aaztu bear Kataluniara ailegau ziran etorkinen parte-artze andia. Leen emigrante pobre orreek Frantziako egoaldeko okzitano izkuntza berba egiten ebenak izan ziran. Industrializazio prozesuan, ostera, azpimarratzekoa da eungintzaren sektorea, familia mailako eunak egiteko fabrika edo tailer ugari sortu ziran Bartzelonako Vallés izeneko eskualdean batez be.

XIX. mendearen erdialdean asita, “Renai-xença” mobimentu kulturala agertu zan, Erromantizismoaren esparrutik sortua, kultura eta izkuntza katalanak goratuteko eta bultzatuteko elburu ebal. Urrango amarkadetan milaka etorkin asi ziran eltzen Bartzelonara eta bere ingurura, asko espainiar lurralde txiroenetatik. Fenomeno migratzaile onek erreakzinoa eragin eban Kataluniako gizartean: nazionalismo kultural edo “katalanismo” ori nazionalismo politikoa biurtu zan. Burgesia katalana eragile izanik, aukera politiko progresistak (errepublikanismo eta federalismoa) eta kontserbadoreak (nazionalismoa eta erregionalismoa) praktikara eroan ebazan. Onen adibide da esate baterako, erregionalismo eskoitiarra “Lliga Regionalista” geroago “Lliga Catalana” izeneko alderdi politikoa eta bere liderra Francesc Cambó. Era berean, XIX. mendearen azken amarkadetan, beste ideologia politiko batzuk be agertu ziran Katalunian: sozialismoa eta, batez be, anarkismoa. Eta onekaz lotuta egozan sindikatu poteretsu bi onek: UGT sozialista eta CNT anarkista. Karlismoaren eragin politikoa, barriz,

mugatua izan zan. Arrakasta politikorik lortu ez arren, azpimarratzekoa da F. Pi i Margall politikoa katalana, bera izan zalako estatu mailan federalismoa aldarrikatu eban leena, au da, lurralde-antolamentuaren sistema federala. Polarizazioa gero eta andiagoa zan batez ere ekonomia arloan. Espainiako lurralde askoren atzerapenaren eta Kataluniako dinamismo sozio-ekonomiko eta kulturalaren artean sekulako aldea egoan.

